

Täysistunto

Keskiviikko 25.3.2020 klo 21.50—23.31

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 25/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 5/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 5/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Yleiskeskustelu — valiokunnan puheenjohtaja Vartiainen.

Keskustelu

21.51 **Juhana Vartiainen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paikaltako vai sieltä? [Puhemies: Paikalta] — Paikalta.

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Talousvaliokunta on päätenyt yksimieliseen mientöön. Kerron siitä sen pääkohdat.

Tämä pohjautuu valtioneuvoston ja tasavallan presidentin yhteiseen käsitykseen poikkeusolojen edellytysten täyttämisestä. Talousvaliokunta toteaa, että tämä myös näkyy, ehdotettu lainsäädäntö on monin tavoin poikkeuksellinen sekä valmistelun että eduskuntakäsittelyn suhteen. Poikkeusolojen valmistelussa ei ole pystytty tavanomaisella perinpohjaisuudella ottamaan huomioon ja punnitsemaan eri hallinnonalojen näkökohtia. Tämä pitää hyväksyä.

Valiokunta pitää lähtökohtana, että talouden toimeliaisuutta ja liiketoiminnan normaaleja edellytyksiä tulee vääristää mahdollisimman vähän, jotta elinkeinonharjoittamisen edellytykset ja yhteiskunnan taloudellinen kantokyky pystytään varmistamaan. Lainsäädännön tulee kannustaa taloudellisen aktiivisuuden ylläpitämiseen.

Poikkeusoloissa, joihin Suomi on koko muun maailman tavoin joutunut, tulee tästä pääsäännöstä pystyä kuitenkin rajoitetusti poikkeamaan. Talousvaliokunta korostaa, että tällaisten toimien tulee olla tarkkaan rajattuja ja täsmällisiä sekä kestoltaan että soveltamisalaltaan. Valiokunta huomauttaa, että tartuntatautilanne voi muuttua hyvin nopeasti ja vaatii siksi ennakoivia toimenpiteitä.

Hallituksen esityksessä ehdotetulla sääntelyllä pyritään rajoittamaan virustartuntojen hallitsemattoman nopeaa leviämistä, jotta terveydenhuoltojärjestelmän kantokyky ei vakavasti vaarantuisi. Viruksen leviämistavan huomioon ottaen keskeistä on vähentää ihmisten fyysistä läheisyyttä toisiinsa. Tämän vuoksi ihmisten sosiaalista kanssakäymistä vähennetään määräämällä ravitsemisliike ja siihen kuuluvat sisä- ja ulkotilat pidettäväksi suljettuina määrätyn ajan. Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain soveltamisalaan kuulu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

villa toiminnanharjoittajilla olisi kuitenkin oikeus ja mahdollisuus jatkaa elinkeinotoimintaansa siltä osin, kun kysymys on ruoan tai juoman myynnistä muualla nautittavaksi.

Talousvaliokunta toteaa, että tällä lainsäädännöllä ei tietenkään pystytäkään pelkäämään vaikuttamaan viruksen leviämiseen, mutta se on välttämätön osa nyt valittavaa keinovalikoimaa. Tämän vaikutuksia muissa verrokkimaissa on tietysti myös seurattava.

Talousvaliokunta huomauttaa, että perustelut lakimuutokselle on hallituksen esityksessä kuvattu yleisluontoisesti, ja korostaa, että perustelut ja vaikutustenarviointi tulisi tarkentaa lakiesityskohtaisesti yleensä, vaikka arviot olisivatkin olosuhteiden vuoksi karkeita ja epävarmoja.

Tartuntatautilaki keskusteltiin. Talousvaliokunnan käsittelyssä on noussut esiin kysymys siitä, olisiko ehdotetun lainsäädännön tavoitteet paremmin saavutettavissa tartuntatautilakia muuttamalla. Valiokunta pitää muun muassa sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon valossa selvitettyä, että tartuntatautilain muuttaminen olisi merkinnyt periaatteellisesti merkittävää muutosta alueellisten viranomaisten yleisiin toimivaltuuksiin tartuntatautilanteissa. Tällaisen muutoksen toteuttaminen käsillä olevissa poikkeusoloissa ei ole ollut mahdollista. Tartuntatautilain muutostarpeet olisi perusteltua arvioida niiden periaatteellisemmän luonteen vuoksi normaalioloissa ja niiden luonteen edellyttämässä laajuudessa.

Talousvaliokunta on arvioinut nyt valittua sääntelyratkaisua ja sen vaikutuksia ravitsemisalan yritysten vakuutusturvaan. Vakuutusturvan kattavuus riippuu sopimuksiin sovellettavista vakuutusehdoista. Saadun selvityksen perusteella joka tapauksessa vain erittäin pieni osa keskeytysvakuutuksista korvaa toiminnan keskeytymistä nyt käsillä olevan kaltaisissa poikkeusoloissa. Näitä vakuutuksia ei ole suunniteltu maailmanlaajuisista epidemiaa varten, jolloin liiketoiminta laaja-alaisesti keskeytyy tai sitä rajoitetaan. Tämä korostaa erityisten tukitoimien tarvetta rajoitustoimien kohteena oleville yrityksille.

Henkilöstöravintolatoiminta olisi suljettu esitetyn sääntelyn ulkopuolelle, eli sellainen henkilöstöravintolatoiminta, joka tarkoittaa yhteisöjen, säätiöiden, laitosten omalle henkilöstölle, rajoitetulle piirille tarkoitettua ruoan, juoman tarjoilua. Punnittuaan eri näkökoh-
tia, muun muassa ehdotetun sääntelyn ajallista rajausta suhteessa sen aiheuttamaan markkinahäiriöön, valiokunta toteaa ehdotetun sääntelyn olevan näissä olosuhteissa perusteltu. Tässä kuitenkin näiden liikkeiden täytyy olla sellaisia, että ne eivät ole avoinna kaikelle yleisölle.

On myös selvää valiokunnan mielestä, että tällä sääntelyllä voidaan ajatella olevan toimintaympäristöä selkeyttävä vaikutus. Sääntely voi helpottaa yritysten neuvotteluasemaa erityisesti vuokrasopimusten kohtuullistamisessa. Talousvaliokunta edellyttää, että hallitus selvittää, edellyttääkö esimerkiksi vuokrien kohtuullistaminen erillisiä tukitoimia tai sääntelyn muuttamista yritysten toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto arvioi pikaisesti mahdollisuuksia kohtuullistaa sääntelyn kohteena olevien yritysten julkisoikeudellisten maksujen maksuunpanoa ja mahdollisesti määräaikaista alentamista.

Talousvaliokunta esittää, että ravintoloiden ahdinkoa helpotettaisiin myöntämällä alkoholilain mahdollistamia ulosmyyntilupia nopeassa aikataulussa. Talousvaliokunta korostaa, että voimakkaasti elinkeinon harjoittamista rajoittavat toimet ja niiden taloudelliset vaikutukset heijastuvat kansantalouteen ja viime kädessä terveydenhuollonkin järjestämisen edellytyksiin pitkällä aikavälillä. Talousvaliokunta korostaa toimien rajaamista vain välttämättömään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

Talousvaliokunta tähdentää, että poikkeusolojen ja esitettyjen rajoitusten vaikutukset alan yritysten toimintaedellytyksiin ovat voimakkaita ja niitä tulee pyrkiä kaikin keinoin lievittämään. Tämä edellyttää sekä julkisen että yksityisen sektorin toimia. Kuntien, valtion, rahoitus- ja vakuutuslaitosten sekä vuokranantajien yhteistyön tarve on ilmeinen.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta pohti tätä perinpohjaisesti. Se pitää lausunnossaan välttämättömänä, että lailla säädetään tämän kiellon aiheuttamien menetysten kohtuullisesta kompensoimisesta ja myös lieventävistä järjestelyistä elinkeinonharjoittajille. Talousvaliokunta edellyttää siksi, että hallitus käynnistää välittömästi sellaisten täydentävien tukitoimien valmistelun, joilla helpotetaan erityisesti niiden ravitsemisliiketoimijoiden asemaa, joihin poikkeusolojen negatiiviset vaikutukset voimakkaimmin kohdistuvat. Vaikka tukitoimiin liittyy riskejä kilpailuneutraliteetin vaarantumisen ja markkinoiden toiminnan vääristymisen kannalta, tässä tilanteessa on välttämätöntä käynnistää toimia, joilla turvataan yritysten toiminnan jatkuvuutta poikkeusolojen aikana ja sen jälkeen.

Talousvaliokunta korostaa, että vaikka epidemian leviämisen ehkäisy on tässä vaiheessa kiireellisin tehtävä, valtioneuvoston tulee samalla jatkuvasti arvioida mahdollisuutta rajata nyt käyttöön otettuja keinoja ja valmistautua niiden hallittuun purkamiseen tarvittaessa alueellisesti porrastaen. Valiokunta korostaa, että nyt ehdotettu sääntely on saatava voimaan mahdollisimman pian. Se voidaan toteuttaa perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla poikkeusoloihin sidottuna sekä alueellisesti ja ajallisesti rajattuna. Valiokunta katsoo, että sääntelyn vaikuttavuuden kannalta tulee varmistaa sääntelyn riittävä kattavuus tautitilanteen muuttuessa.

Arvoisa puheenjohtaja! Me olemme perustuslakivaliokunnan lausunnon nojalla muuttaneet näitä pykälä perustuslakivaliokunnan vaatimalla tavalla. Tässä on olennaista myös se, että vaikka täällä nyt lukee, että laki on voimassa 31. päivään toukokuuta 2020, lain todellinen vaikuttavuus on kuitenkin sidottu poikkeusoloihin. Vain poikkeustilanteen aikana voidaan antaa niitä valtioneuvoston asetuksia, jotka tämän sääntelyn toteuttavat, ja ne ovat voimassa myös poikkeustilan aikana. Siinä mielessä tämä 31. toukokuuta on teoreettinen ja nimellinen päättymispäivä.

Täällä on näiden lisäksi neljä lausumaehdotusta:

1. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, kuinka ravintolayrittäjien toimeentulon ja toimintaedellytysten kannalta kohtuulliset vahinkojen korvaukset toteutetaan niin, että taloudelliset menetykset jakautuvat oikeudenmukaisella omaisuudensuojan huomioonotavalla ja kohtuullisella tavalla julkisyhteisöjen, vuokranantajien, pankkien ja vakuutusyhtiöiden ja muiden talousyksiköiden kesken.”

2. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä ryhtyy toimiin, joilla tarvittaessa tuetaan ravintolayrittäjien toimeentuloa poikkeustilan ja sen purkamisen aikana.”

3. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii ravintolaelinkeinon sisäisen kilpailutilanteen reiluudesta ja kilpailullisuudesta poikkeussääntelyn aikana ja sitä purettaessa.”

4. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet toteuttaa vastainen poikkeustilan ja tämän lainsäädännön purku tavalla, joka mahdollistaa alueellisen porrastamisen siinä tapauksessa, että infektio-tilanne sen sallii.”

Arvoisa puhemies! Tässä valiokunnan mietinnön keskeinen sisältö. — Kiitos.

22.02 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Täytyy antaa kiitosta talousvaliokunnalle ja sen puheenjohtajalle edustaja Vartiainen joukkoineen erittäin hyvästä ja perusteellisesta työstä vaikeassa, tiukassa aikataulussa, hankalassa paikassa. Kun tilanne on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

tällainen, on hyväksyttävää, että näitä esityksiä tuodaan eduskuntaan näin nopealla aikataululla ja viedään eteenpäin näin lyhyellä tutustumisella, mitä nyt esimerkiksi näiden lakiesitysten parissa meillä kansanedustajilla on ollut aikaa lähetekeskustelua ennen ja sitten siinä, kun ne valiokuntiin ovat menneet.

Tällä esityksellä puututaan itse asiassa poikkeuksellisella tavalla suomalaisten elinkeinovapauteen ja myös omaisuudensuojaan, ja sen takia hivenen ihmettelen sitä, että tätä talouspuolta ei ole huomioitu tässä itse esityksessä, kun se eduskuntaan on tuotu. Olisi ollut hyvän hallinnon mukaista tuoda tämä tukipaketti ravintola- ja kahvila-alalle osana tätä sulkemispäätöstä eikä näin, että ensin tehdään päätös, joka rajulla tavalla puuttuu elinkeinovapauteen ja omaisuudensuojaan ja sitten jälkikäteen perustuslakivaliokunnan siihen puututtua joudutaan tekemään näitä korjausliikkeitä ja toimenpiteitä. Sen olisi pitänyt olla tässä käsittelyssä mukana luomassa vahvaa luottamusta siihen, että näistä yrityksistä muiden yritysten rinnalla pidetään hyvää huolta.

Omasta mielestäni aikataulun pitää olla se, että jo seuraavassa lisätalousarviossa tämänoinen ravintola- ja kahvila- ja lounaspaikkakriisipaketti eduskunnalle tuodaan. Sitä ei voida sen pidempään viivyttää, sillä muistan lapsuudestani sanonnan, että helpommalla saa lihan leijonan suusta kuin vakuutusyhtiöltä rahaa, ja niin se on tässäkin asiassa näyttäytymässä, että vaikka nyt ollaan lainsäädännöllä sulkemassa ravintoloita, niin aika monelta ravintolalta ja kahvilalta on tullut jo viestiä, että ei muuten keskeytysvakuutukset olekaan tämmännäköisessä tilanteessa voimassa. Ne olisivat toimineet vaikkapa jonkun paikallisen tautiepidemian iskiessä sinne yhteen ravintolaan tai kahvilaan, sellaisessa kyllä, mutta ei tämmäntyyppisessä, ja sen takia tässä pitää kyllä erityisen vastuullisesti nyt hallituksen toimia ja tuoda jo seuraavassa lisätalousarviossa erityinen paketti kohdistettuna näille ravintoloille, baareille, kahviloille, joita tämä esitys koskettaa.

Tässä esityksessä on rajattu ulos henkilöstöravintolat, ja nyt valiokunta toteaa perustuslakivaliokuntaa noudatellen, että on mahdollisuus rajata alueellisesti ja myös ajallisesti. Minulle jäi hieman epäselväksi, onko kuitenkin lähtökohta se, että tämä laki on tulossa nyt koko Suomeen voimaan koskettamaan esimerkiksi Kainuuta, missä ei ole tämmäntyyppisiä ongelmia, vai onko tarkoitus niin, että tässä edetään asteittain ja otetaan voimaan siellä, missä on tarvetta. Toisaalta sain viestin myös siitä, että voiko Kainuussa karaokebaari olla auki, jos ei se toisaalla ole. Tuleeko silloin sellaista liikehdintää, mitä tässä taas toisilla lainsäädännöllä yritetään estää, se on hyvin pohdinnan arvoista.

Minun mielestäni on nopeasti tämän alueellisen rajaamisen ja ajallisen rajaamisen pykälän kautta tai huomion kautta käytettävä harkintaa muun muassa harvaan asuttujen alueiden huoltoasemien kahvilatoiminnan osalta. Huoltoaseman verkon toimivuus pitkien etäisyyksien maassa on itse asiassa huoltovarmuudenkin kannalta ensiarvoisen tärkeää. Pelkkä polttoaineen myynti ei yhdellekään huoltoasemalle riitä siihen, että niitä voitaisiin pitää avoinna, ja tämä johtanee nopeasti siihen, että tienvarren huoltoasemat sulkevat ovensa ja näin myös niiden muun muassa raskasta liikennettä tukevat palvelut ajetaan alas. Monissa taajamissa ja kylissä meillä maaseudulla huoltoasemat ovat myös Postin ja pakettijakelun ynnä muiden toimintojen keskeisiä paikkoja, ja jos nämä kaikki nyt pysähtyvät, niin olemme pian jälleen uusissa isoissa ongelmissa. Toivon, että tätä erityisesti huomioidaan.

Haluan, arvoisa puhemies, loppuun vielä kiittää, että esimerkiksi valtion omistama Sennaatti-kiinteistöt on jo ilmoittanut antavansa sataprosenttisesti vuokranalennuksen [Puhemies koputtaa] huhti... — Oliko tässä, puhemies? [Puhemies: 5 minuuttia! — 7, anteeksi!] — Tiivistän lopun. — He ovat antamassa huhti- ja toukokuulle vuokranalennuksen, mutta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

toisaalta ymmärrän sen, että eivät yksityiset vuokranantajat taas pysty koko taakkaa har-teillaan kantamaan. Senaatti-kiinteistöt valtion omistamana voi toimia näin, mutta sitten pitää muistaa, että jos meillä näitä vuokranalennuksia odotetaan tavallisilta 1—2 kiinteis-tön omistajilta, niin he tarvitsevat sitten taas korvaavaa tukea selvitäkseen tästä tilanteesta.

Sen takia kokoomus on esittänyt omissa lisätalousarvioaloitteissaan, että Marinin halli-tuksen yrityksille varattu 200 miljoonan lisärahoitus korotettaisiin nyt 500 miljoonaan eu-roon. Meidän aloitteet lähtevät siitä, että silloin voitaisiin tukea myös muita kuin näitä ra-vintola- ja kahvila-alan yrityksiä ja kohdistaa panosta kaikkeen yritystoimintaan riittävällä tavalla. Alleviivaan vielä sitä, että kun tänään puhumme erityisesti ravintoloista, baareista ja kahviloista, niin kyllä tosiasia on se, että ei enää ole yhtään toimialaa, joka ei tästä ko-ronasta kärsisi, ja sen takia me tarvitsemme tätä tukipakettia laajasti koko yrityskentälle.

Oma arvioni on se, että ei tuo 500 miljoonaakaan tule riittämään. Nyt kun ravintola-ala määrätään kiinni, niin tarve vain kasvaa, ja jos Uusimaa tullaan vielä ensi viikolla sulke-maan, niin yritystenkin tuen tarve tulee entisestään kasvamaan. Mutta tämä esitys on tässä tilanteessa väistämätön nimenomaan yökerhojen, ravintoloiden, karaokebaarien ja näiden saamiseksi sulki, mutta toivon, että tuota alueellista rajausta ja ajallista rajausta voitaisiin pohtia harvaan asutun alueen kahvilatoiminnalle muun muassa huoltoasemilla.

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän anteeksi, että koputin. En muistanut, että on 7 mi-nuutin perussuositus, mutta samalla saan mahdollisuuden sanoa, että 7 minuutilla tämä myöhästyy vuorokaudella. Toivon keskimäärin alle 5 minuutin puheenvuoroja, mutta te ratkaisette sen.

22.10 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Yritän puhua alle 3 minuuttia.

Niin hallitus kuin valiokunnatkin ovat tehneet tosi kovasti töitä ja tehneet töitä kovan paineen alla, ja haluan myös omasta puolestani kiittää tästäkin päivästä.

Olen saanut yrittäjätaustaisena erittäin paljon yhteydenottoja juuri yrittäjäkentältä. Tä-män päätöksen myötä, mitä nyt ollaan tekemässä, heidän tulevaisuudenhuolensa on suuri, mutta heillä on myös vahva ymmärrys tätä erityistä tilannetta kohtaan ja näitä päätöksiä kohtaan, mitä me täällä tänään ja huomenna ja tällä viikolla teemme. Ihmishenki on näes asia, jota ei voi korvata, ja riski koronan leviämiseen ravintolatiloiissa on asia, jonka estä-minen on erittäin hankalaa.

Huolen myötä tähän taloon kohdistuu myös suuri odotusarvo erityyppisistä tukitoimis-ta, joilla yritykset saataisiin selviämään tämän pandemian yli. Tiedän, että tätä työtä teh-dään hallituksessa parhaillaan, tehdään äärettömän tosissaan ja tehdään yötä myöten. Tie-dän myös yrittäjistä, että yrittäjät odottavat yleensäkin nopeita päätöksiä. Tukitoimien tär-keyteen kiinnitti huomiota tänään myös perustuslakivaliokunta ja talousvaliokunta tämän-iltaisissa lausunnoissaan ja mietinnössään.

Tämä kriisi tulee koskettamaan sekä yrittäjiä että noin 50 000:ta, jopa 100 000:ta työn-tekijää, jotka työskentelevät ravintola-alalla. Valitettavasti on lähes varmaa, että konkurs-seiltakaan ei tulla välttymään. Konkurssien määrä on kuitenkin pystyttävä minimoimaan, koska tiedän, että niiden konkurssien vaikutukset voivat yrittäjäperheeseen olla lähes pit-käkestoista tautia ja henkistä sairauttakin pahemmat.

Arvoisa puhemies! Yritykset joutuvat kiistatta pohtimaan uusia toimintamalleja, joilla liiketoimintaa voidaan edes osittain jatkaa uudella tavalla. Ruoka-annosten ulosmyynti on edelleen sallittua, ja luulen, että ravintolaan menon sijasta noudettu ja kotona yhdessä nau-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

tittu maukas ravintolaruoka tuleekin saamaan uuden suosion meillä suomalaisissa kodeissa.

Tunnen 25 vuoden ajalta monta yrittäjäkollegaa, ja luulen tietäväni myös yrittäjän mielenlaadun. Uskon ja toivon, että tämä haastava tilanne on omiaan myös synnyttämään uusia innovatiivisia ratkaisuja tuottaa palveluja asiakkaille heidän koteihinsa. Toivonkin, että myös ravintoloiden asiakkaat sopeutuisivat nyt poikkeustilanteeseen ja käyttäisivät yritysten ulosmyyntipalveluja.

Arvoisa puhemies! Poikkeuksellinen aika vaatii poikkeuksellisia toimia kaikilta meiltä. Ihmisen terveys ja ihmisen henki on kuitenkin vaakakupissa aina se tärkein asia.

22.12 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Olin tänään talousvaliokunnassa useiden tuntien ajan käsittelemässä tätä mietintöä, ja pohdimme todella tarkasti sitä, miten tämä kannattaisi toteuttaa. Kysymyshän on alasta, joka työllistää yli 50 000 henkilöä pelkästään ravintola-alalla, ja hotelli- ja ravintola-ala molemmat mukaan lukien lähes 90 000, ja yrityksiäkin on 10 000, joten puhutaan todella merkittävästä työllistäjästä Suomessa. Nyt tämän lain mukaan voidaan laittaa siis ravintolat, kahvilat, baarit ja yökerhot kiinni toukokuun loppuun saakka, mutta valtioneuvoston asetuksella sitten päätetään ja saatetaan voimaan, millä alueella tarkkaan ottaen tämä tapahtuu.

Nyt tämän lain voimaantulo tarkoittaa sitä, että vaikka nämä kyseiset paikat laitetaan kiinni, kuitenkin take away eli tällainen ulosmyynti on edelleen mahdollista ja myös henkilöstöravintolatoiminta on mahdollista niin kauan kuin toimitaan suljetulla alueella eli-ikä sinne ei ulkopuolisia pääse. Pohdimme paljon tätä henkilöstöravintolaproblematiikkaa muun muassa siitä näkökulmasta, että antaako se näille henkilöstöravintoloille ikään kuin kilpailuedun pieniin ravintoloihin nähden, jotka eivät sitten voi toimia, kun otetaan huomioon tilanne, jossa sitten ravintolat aikanaan avataan. Heillähän kuitenkin on paremmat mahdollisuudet investoida ja satsata myöskin uuteen siinä tilanteessa. Mutta päädyimme siihen, että koko yhteiskunnan toiminnan kannalta on kuitenkin tärkeää, että henkilöstöravintolat ovat toiminnassa niin kauan kuin noudatetaan epidemiaan liittyviä suosituksia esimerkiksi sen suhteen, kuinka lähellä ihmiset voivat ruokailla.

Myöskin mietimme sitä, millä tavalla tätä ulosmyyntiasiaa voidaan kehittää niin, että ravintolat voisivat saada itselleen lisätuloja tänä vaikeana aikana, ja yksi asia oli ulosmyynti alkoholin osalta. Meillähän on tällä hetkellä 8 400 ravintolaa, jotka myyvät alkoholia, mutta vain 300:lla niistä on ulosmyyntioikeus. Pohdimme sitä ja annoimme itse asiassa kehoituksenkin siihen, että niiden ravintoloiden, jotka haluavat tätä lupaa hakea, lupa-asiat käsiteltäisiin mahdollisimman nopeasti ja jouhevasti. Tämä olisi yksi tapa auttaa ravintoloita.

Yksi asia, jota myöskin pohdittiin, oli se, minkä lain nojalla nämä muutokset kannattaa tehdä, ja esimerkiksi kysymys siitä, missä oloissa keskeytysvakuutus olisi sellainen, jolla voitaisiin sitten korvata tulonmenetyksiä näille yrityksille. Kyllä valitettavasti kävi ilmi, että vaikka oltaisiin turvaututtu tartuntatautilakiin — nythän tämä tehdään majoitus- ja ravitsemuspalvelulain mukaan — siltikään keskeytysvakuutuksesta ei pääsääntöisesti olisi tullut korvauksia. Tämä on se valitettava tosiasia. Joissakin keskeytysvakuutuksissa on epidemiaturva sen varalle, että viranomaisen tartuntataudin vuoksi voi määrätä yksittäisen yrityksen desinfioitavaksi ja suljettavaksi, mutta tämä ei ole mikään pääsääntö ja tämä koskee vain hyvin pientä osaa yrityksistä. Pääsääntöisesti keskeytysvakuutusta ei ole suunniteltu maailmanlaajuisista epidemiaa varten, jolloin liiketoiminta keskeytyy laaja-alaisesti ja pitkäkestoisesti. Eli mitä lakia sovelletaan, se ei olisi tässä kohtaa auttanut näitä yrityksiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

Sen takia pohdimmekin seuraavaksi sitä, mitä valtio ja mitä muut toimijat voivat tehdä auttaakseen näitä yrityksiä tukitoimien muodossa. Itse asiassa perustuslakivaliokuntakinhan edellytti, että vain sillä edellytyksellä tämä laki voi tulla voimaan, että tukitoimia kohdistetaan.

Arvoisa puhemies! Täytyy muistaa, että pelkästään valtio ja veronmaksajat eivät ole niitä, jotka näitä tukitoimia voivat tehdä, vaan me olemme samassa veneessä, jos näin voi sanoa, sekä kuntien, valtion, rahoitus- ja vakuutuslaitosten ja vuokranantajien kanssa. Useat näistä vakuutusyhtiöistähän, joista tässä nyt puhutaan, ovat myöskin vuokranantajina näille ravintoloille. Heillä on mahdollisuus sitten tätä kautta myöskin miettiä, millä tavalla voidaan kompensoida tai antaa alennuksia näistä vuokrista.

Pohdimme myöskin sitä, että kun tukitoimia sitten kohdistetaan, niitä täytyy kohdistaa nimenomaan niille, jotka niitä eniten tarvitsevat. Esimerkiksi nämä henkilöstöravintolat, jotka nyt saavat toimia, eivät luonnollisestikaan tarvitse niin paljon tukitoimia. Toiseksi pohdimme myöskin tätä kauppakeskuskuviota siinä mielessä, että jos kauppakeskus jo sinällään tulee hyvin toimeen tai saa muuta kautta, esimerkiksi EKP:n, tukea, niin silloin välttämättä Suomen ei enää erikseen tarvitse pohtia sitä, miten niitä tuetaan, vaan annetaan tuet sitten suoraan ravintoloille.

Puhuimme myöskin siitä, minkälaisia inhimillisiä menetyksiä tästä koituu, ja pohdimme sitä, millä tavalla yksittäisille henkilöille, jotka tulevat sitten lomautetuksi, voidaan hyvittää. Erilaisia malleja on toki pohdittu, mutta tässä kohtaa pystymme nyt antamaan vain kehotuksen valtioneuvostolle, että saisimme sitten aikanaan pohdittavaksi tukipaketin, mitä näihin yrityksiin voidaan soveltaa. Yksi malli olisi esimerkiksi palkkasummaan liittyvä jokin laskelma, jonka mukaan sitten voitaisiin näitä yrityksiä ja niiden työntekijöitä auttaa tässä vaikeassa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Olemme hyvin vaikeassa tilanteessa, mutta haluaisin sanoa myöskin sen, että näitä lakeja ei säädetä helpoin perustein vaan ennen kaikkea mietimme kansalaistemme terveyttä ja sitä, miten voimme estää tämän vakavan epidemian leviämisen. Toivon, että pääsemme aikanaan myöskin tekemään niitä ratkaisuja, että tätä lakia sitten puretaan ja päästään ikään kuin normaaliin päiväjärjestykseen myöskin ravitsemus- ja majointustoiminnassa.

22.19 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kiitos talousvaliokunnalle ja perustuslakivaliokunnalle tästä ripeästä parlamentarismien toteuttamisesta — me olimme suurin piirtein 24 tuntia sitten eilen tämän kyseisen lain lähete keskustelussa tässä suuressa salissa.

Kiitos talousvaliokunnalle myös siitä, että otitte nyt kantaa tähän tartuntatautilakiin, koska eilen aika moni täällä kyseli, miksi tätä sääntelyä ei tehdä tämän tartuntatautilain perusteella. On tärkeää, että täällä nimenomaan kirjoitatte, että lainsäädännön tavoitteet ovat paremmin saavutettavissa tällä ja ”valiokunta pitää muun muassa sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon valossa selvitettyinä, että tartuntatautilain muuttaminen olisi merkinnyt periaatteellisesti merkittävää muutosta alueellisten viranomaisten yleisiin toimivaltuuksiin tartuntatautilanteissa”. Eli ainakin itse luen tätä niin, että se olisi myöskin saattanut tarkoittaa sitä, että sitä ei olisi saatu voimaan niin ripeästi.

On tärkeää myöskin, että täällä on tekstit näistä keskeytysvakuutuksista. Tietenkään niitä ei ole suunniteltu tämmöistä maailmanlaajuista epidemiaa varten. Korona on erittäin vaikea epidemia, se on meidän näkymätön vihollinen. Me emme pysty tietämään, kuka sitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

kantaa ja tartuttaa, ja sen takia se luo erityisesti sosiaalisissa kokoontumisissa tällöisen hirtittävän asean meidän yhteiskuntaa vastaan.

On myöskin tärkeää ja on aivan välttämätöntä, että ravintoloilla ja kahviloilla säilyy tämä ulosmyyntioikeus ruuan ja juoman suhteen, mikä tulee toisesta laista. Jos ajatellaan nyt esimerkiksi kahviloita, niin tulevana viikkoina saattaa olla pieniä perhejuhlia, ihan muutaman hengen perhejuhlia, joihin halutaan täytekkäitä ja muita vastaavia. Se voi tuoda sinne myöskin sitä uutta liiketoimintaa. Tiedän jo nyt useamman yrittäjän, jotka miettivät, että sillä ulosmyynnillä erilaisten uudenlaisten tuotteiden kautta voi saada sitä liiketoiminnan paikkausta, että liikevaihto ei laske täysin nolnaan. Tiedän, että muun muassa Kauppuri 5 Oulussa tekee juuri sitä ja monet monet muut.

Tarvitaan siis niitä ripeitä ja vaikuttavia toimia joka saralla, koska vanhat reseptit eivät toimi tällä alalla — mutta eivät ne toimi täällä meidän eduskunnassammekaan, ja sen takia on tärkeää, että myöskin vedotaan julkisesti ja myöskin talousvaliokunta vetoaa tällä näihin vuokra-asioihin: ”Toimialan näkökulmasta sääntelyllä voidaan kuitenkin arvioida olevan myös toimintaympäristöä selkeyttävä vaikutus. Sääntely voi helpottaa myös yritysten neuvotteluasemaa erityisesti vuokrasopimusten kohtuullistamisissa. Talousvaliokunta edellyttää, että hallitus selvittää, edellyttäväkö esimerkiksi vuokrien kohtuullistaminen erillisiä tukitoimia tai sääntelyn muuttamista yritysten toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi poikkeusolojen aikana.”

Arvoisa puhemies! Kiitos myös siitä, että valiokunta on selkeästi ja painokkaasti kirjoittanut, että tarvitaan valtioneuvoston toimia, erilaisia tukitoimenpiteitä ravintola- ja kahvilayrittäjien hyvin vaikeaan tilanteeseen. On myöskin tärkeää, että vaikka tämä laki koskee majoitus- ja ravitsemistoimintaa, niin meidän hotellit voivat olla vielä auki. Saattaa olla lähiviikkoina jopa sellainen tilanne, että me tarvitsemme niitä. On ihmisiä, jotka eivät voi olla karanteenissa kotona. Riskiryhmien ja muitten osalta on tärkeää, että meillä voivat ihmiset majoittautua hotelleissa. Nyt jo toivoisi, että lentokentän läheisyydessä olevat hotellit olisivat tällaisia niin sanottuja karanteenihotelleja, ja on tärkeää myöskin, että hotellit pystyvät tarjoamaan aamupalan esimerkiksi eväspakettien muodossa, ja toivottavasti se pätee myöskin lounaaseen ja päivälliseen. Ei voida olettaa, että jos on karanteenissa, täytyisi sitten lähteä päivällistä tai lounasta hakemaan jostain muualta.

Loppuun vielä, arvoisa puhemies: Nämä valiokunnan lausumaehdotukset ovat tosiaan tärkeitä. On tärkeää, että ”hallitus selvittää, kuinka ravintolayrittäjien toimeentulon ja toimintaedellytysten kannalta kohtuulliset vahinkojen korvaukset toteutetaan niin, että taloudelliset menetykset jakautuvat oikeudenmukaisella, omaisuudensuojan huomioon ottavalla ja kohtuullisella tavalla julkisyhteisöjen, vuokranantajien, pankkien ja vakuutusyhtiöiden ja muiden talousyksiköiden kesken”, ja myöskin, että ”hallitus viipymättä ryhtyy toimiin, joilla tarvittaessa tuetaan ravintolayrittäjien toimeentuloa poikkeustilan ja sen purkamisen aikana”, ja myös, että edellyttämme, että ”hallitus huolehtii ravintolaelinkeinon sisäisen kilpailutilanteen reiluudesta ja kilpailullisuudesta poikkeussääntelyn aikana ja sitä purettaessa”, ja että ”eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet toteuttaa vastainen poikkeustilan ja tämän lainsäädännön purku tavalla, joka mahdollistaa alueellisen porrastamisen siinä tapauksessa, että infektio-tilanne sen sallii”.

Arvoisa puhemies! Päätän puheenvuoroni, jotta voimme saada asian tämän päivän aikana käsiteltyä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

22.25 Matias Marttinen kok: Herra puhemies! Talousvaliokunta on tehnyt kyllä oikeinkin hyvää työtä tässä aikataulussa ottaen huomioon, että eilen illalla suurin piirtein samaan aikaan kävimme tästä esityksestä lähetekeskustelua. Samoin minusta talousvaliokunta on myös ottanut hyvin huomioon perustuslakivaliokunnan lausunnossa esille nostetut huomiot, joista erityisesti haluan nostaa esille PeVin esille ottaman huomion siitä, että kiellon aiheuttamien menetysten kohtuullinen korvaus ja vaikutukset täytyy huomioida elinkeinonharjoittajille. Minusta on erittäin tärkeää, että tämä on nostettu esille, koska nythän käytännössä tämän hyvin poikkeuksellisen tilanteen myötä meidän ravintola-alan yrittäjät, kahvilayrittäjät ynnä muut ovat erittäin vaikeassa tilanteessa, koska tämän äkillisen talouden šokin myötä heidän koko liiketoiminnaltaan on lähtenyt pohja pois alta. Liikevaihto on monella pudonnut jopa 90 tai jopa 100 prosenttia, henkilöstö on lomautettu, ja nyt pohditaan, miten tästä päästään seuraavat kuukaudet eteenpäin, jotta jollain tapaa sitten tämän kriisin jälkeen pystyttäisiin taas jatkamaan työtä eteenpäin.

Herra puhemies! Täällä talousvaliokunnan mietinnössä käytiin myös hyvin läpi tätä tartuntatautilain kokonaisuutta ja keskeytysvakuutusta, ja tästä edustaja Kauma piti hyvän puheenvuoron. Olen saanut hyvin paljon palautetta kentältä meidän yrittäjiltä, ja oma käsitykseni on se, että tartuntatautilain kautta tehtynä jotkut yrittäjät olisivat saaneet apua myös vakuutuksestaan, ja olen näitä asioita läpikäynyt ja lukenut, mutta on sanottava myös ääneen, että aivan valtaosalle käytännössä vakuutuksista ei ole tässä tilanteessa mitään apua vaan he tulevat tarvitsemaan suoraa tukea myös sitten valtion toimesta, jotta elinkelpoiset yritykset eivät mene tässä kohtaa nurin. Minusta on hyvä ja tärkeää, että valiokunta on käynyt tämän asian myös läpi, jotta nähdään selkeästi, mitä sen taustalla siinä tilanteessa sitten on.

Herra puhemies! Tiedämme, että tämä hallitus on ilmoittanut jo tiettyjen toimien tekemisestä. On nostettu esille Finnveran toimet, Business Finland, Teollisuussijoitus. Valitettavasti on kuitenkin näin, että valtaosa näistä hallituksen ilmoittamista toimista on enemmän tai vähemmän lainamuotoisia instrumentteja, ja kun me tiedämme, että monen yrityksen tilanne on erittäin vaikea ja kassa on tyhjä, niin kyky tai halu ottaa lisää lainaa, jotta tästä tilanteesta päästään eteenpäin, on erittäin pieni, ja sen takia nyt pitäisi viipymättä hallituksen piirissä valmistella tukipaketti, jolla autetaan nämä yrittäjät pääsemään tämän vaikeimman tilanteen yli, koska, herra puhemies, kyse ei ole pelkästään yrittäjistä tai heidän perheistään, vaan kyse on kymmenistä tuhansista suomalaisista, jotka työskentelevät tällä alalla, ja nyt tosiasiallisesti heistä valtaosa joutuu lomautetuiksi, ja me toki haluamme, että tämän kriisin jälkeen tämä ala säilyy hyvässä kunnossa Suomessa, ja ilman suoria toimia tämä ei käytännössä tule onnistumaan. Eli tämä tarkoittaa siis toimia verotuksen puolella, tämä tarkoittaa korotonta maksuaikaa verotuksen osalta, tämä tarkoittaa esimerkiksi työnantajan sivukulujen korvaamista määräajaksi, nyt muutamia esimerkkejä esille nostakseni. Se viesti kentältä, herra puhemies, on aivan selvä, eli yrittäjät tarvitsevat nyt tukea tässä ja nopeasti.

En malta olla sanomatta, että kuitenkin useampia viikkoja kului ennen kuin itse tämä koko esitys saatiin tämän talon käsittelyyn, ja tähän ei ollut myöskään kovin laaja hallituksen esitys, joten olisin kyllä odottanut, että tähän mennessä jo meillä olisi paremmin tiedossa tässä talossa, mitä muita konkreettisia toimia alalle aiotaan nytten osoittaa, koska edelleenkin siellä monet yrittäjät pohtivat, miten he selviävät tästä ensi viikkoon ja ensi kuukauteen, ja on minusta kohtuullista, että hallitus ilmoittaa viipymättä, millaisiin tuki-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

toimiin ryhdytään, jotta laajalta konkurssiaallolta tullaan tämän kevään osalta selviytymään.

22.30 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta ja perustuslakivaliokunta ovat tehneet kiireellisessä aikataulussa perusteellista työtä käsitellessään tätä hallituksen esitystä. Haluan nostaa esille muutaman asian, jotka nousivat esille jo eilen täällä salissa lähetekeskustelussa.

Ensinnäkin kysymys siitä, olisiko tälle mara-lakiin tehdylle erillissäännökselle ollut vaihtoehtona se, että tartuntatautilakia olisi muutettu siten, että avien alueellisilla määräyksillä tällainen vastaava keskeytyspäätos olisi annettu tilanteessa, jossa epidemiatilanne tai uhka siitä, että epidemia leviää, olisi edellyttänyt ravitsemusliikkeiden sulkemista. Tällä tavalla oltaisiin päästy samaan lopputulokseen. Nyt hallituksen esityksen perustelut eivät vastanneet siihen kysymykseen, minkä takia oli valittu tartuntatautilain muuttamisen sijaan mara-lain erillissäännös. Ja kieltämättä nyt kun luin talousvaliokunnan mietinnön, niin ei kyllä senkään perusteluista ihan käynyt yksiselitteisesti ilmi se, minkä takia tämän sääntelyvaihtoehdon sijaan ei tehty kahden sanan muuttamista sinne tartuntatautilain 58 §:ään, jolla olisi päästy ilmeisesti samaan lopputulokseen ja vieläpä siten, että alan keskeytysvakuutukset olisivat todennäköisimmin tämän tilanteen kattaneet.

No, nyt tämä esitys on tässä pöydällä, ja tosiaan talousvaliokunta on mietinnössään ottanut huomioon niitä seikkoja, joita perustuslakivaliokunta lausunnossaan nosti esille. Tuolta perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta kiinnitän huomiota ensinnäkin siihen, että valiokuntahan totesi, että tämä soveltamisala tulee sitoa poikkeusoloihin. Sen on nyt valiokunta asianmukaisesti ottanut huomioon ja toiseksi edellytti tällaista alueellista ja ajallista rajaumamahdollisuutta, joka nyt sitten valtioneuvoston asetusten kautta toteutuu. Tässä alueellisessa rajaamisessahan kysymys on todella mahdollisuudesta. Perustuslakivaliokunta ei lausunnossaan siis edellyttänyt sitä, että nyt eletäisiin sellaista epidemiatilannetta, jossa välttämättä tätä alueellista rajaamista tarvitsisi tehdä.

Itse asiassa mielestäni vielä se erittäin oleellinen asia, joka eilisessäkin keskustelussa nousi esille, on perustuslakivaliokunnan lausunnon edellytys siitä, että hallituksen tulee ryhtyä lainsäädäntötoimiin, jotta tämän kiellon aiheuttamien menetysten kohtuullinen kompensointi tehdään yrittäjille. Tätä peräänkuulutimme täällä salissa eilen. Sen lisäksi perustuslakivaliokunta piti tämän kiellon vaikutuksia lieventäviä järjestelyjä välttämättöminä. Kysymyksessähän voi olla, kuten talousvaliokunta on nostanut esille, esimerkiksi luvituksen liittyvien esteiden purkaminen.

Mutta kaiken kaikkiaan välttämätön sääntely, josta kovimman taakan kantavat tietysti alan yrittäjät. Nyt toivoa suo, että hallitus pikaisesti ryhtyy näihin täydentäviin toimiin, jotta paitsi menetykset kompensoidaan myöskin näitä vaikutuksia saadaan lievennettyä alan pk-yrittäjille.

22.34 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Poikkeusoloissa vastuullinen päätöksenteko vaatii tasapainottelua, kuten niin perustuslakivaliokunnan lausunnosta kuin talousvaliokunnan mietinnöstä käy ilmi. Nyt puhutaan samalla niin oikeudesta elämään, aivan keskeisestä perusoikeudesta, kuin toisaalta kymmenien tuhansien ihmisten työpaikoista. Matkailu- ja ravintola-ala on ala, joka on todella kilpailtu. Voitot jäävät varsinkin kaupungeissa melko pieniksi. Toisaalta riskinä on markkinoiden yksipuolistuminen, varsinkin jos tällainen kriisi kaataa niitä kaikista pienimpiä toimijoita. Samalla yrittäjien vaikean tilanteen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

huomioimisen lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että myös alan työntekijäryhmistä monet ovat varsin pienituloisia, ja nyt puhutaan tarjoilijoiden, kokkien ja siivoojien työpaikoista, muun muassa.

Muun muassa näistä syistä nyt on poikkeuksellisen kova vastuu punnita näitä eri teki-joita ja säätää niin lainsäädäntö- kuin taloustoimet niin, että saamme minimoitua vaikutukset ihmisten toimeentuloon ja muihin perusoikeuksiin. Siksi onkin merkityksellistä, että poikkeusoloissa perustuslakivaliokunta kiinnittää vahvasti huomiota perustuslain 83 §:ään, jonka mukaan toimien on oltava tarkkarajaisia, selkeitä ja niiden välttämättömyys on perusteltava. Onkin ilo nähdä, että tämä näkyy hyvin myös talousvaliokunnan mietinnössä ja eduskuntakeskustelussa, sillä todella on niin, että tässä tasapainottelussa meidän on onnistuttava, muuten emme tästä kriisistä parhain päin selviä.

Täällä on jo peräänkuulutettu yrittäjille kohdistuvia tukitoimia. On täysin totta, että nämä lainainstrumentit eivät monelta osin sovellu varsinkaan niille pienimmille ravintola-alan toimijoille. Siksi on syytä kiinnittää huomiota hallituksen yrittäjille tekemiin sosiaaliturvan laajennuksiin, jotka helpottavat varsinkin niiden kaikista vaikeimpaan asemaan joutuvien yrittäjien toimintaa, vaikkapa nyt niiden ravintola-alan yrittäjien toimintaa, jotka joutuvat laittamaan kokonaan lapun luukulle tämän asetuksen myötä.

Laajennus on tehty niin, että työttömyysturvaa saa ilman, että ajaa sinällään alas yritystoimintaa, tarvitsee vain osoittaa, että koronalla on ollut haittavaikutuksia yrityksen talouteen. Tässä kohtaa voidaan mielestäni todeta, että kun hallitus sulkee ravintolat koronan tähden, niin todellakin korona on tuonut haittavaikutuksia yrityksen tuomiin tuloihin, ja sen tähden yrittäjä on oikeutettu työttömyysturvaan.

Tässä moni yrittäjä on tehnyt sen havainnon, että toisin kuin aiemmissa vaiheissa, he ovat ensimmäistä kertaa näin selkeästi sosiaaliturvan piirissä vaikeina aikoina. Siksi onkin tärkeää ottaa nyt tästä opiksi ja pohtia, miten voimme jatkossakin huolehtia paremmin siitä, että sosiaaliturva kantaa myös yrittäjiä vaikeina aikoina. Tässä kohtaa perustulo onkin pitkällä aikavälillä varsin tarpeellinen toimenpide, jota on todella syytä harkita ja jota moni ravintola-alan yrittäjä on esimerkiksi minulle tulleissa yhteydenotoissa korostanut. On meinaan muitakin syitä, minkä tähden — esimerkiksi sesonkien vuoksi — toimeentulon taso voi vaihdella, mutta tässä ajassa, kun on kiire, tukitoimien on edettävä nopeasti. Silloin uudet tukimuodot eivät ole se paras vaihtoehto, vaan on huolehdittava, että nämä tukitoimet saadaan nopeasti käyttöön. On huolehdittava, että byrokratia ei muodostu esteeksi, ja sen takia onkin nyt kiinnitettävä huomiota siihen, että kun on kerran säädetty, että yrittäjät työttömyysturvaa saavat, kun yrityksestä tuleva toimeentulo ehtyy, niin se todella toteutuu, ja toteutuu nopeasti, koska kenenkään toimeentulo ei saa jäädä siitä kiinni, että jot not ovat liian pitkiä tai byrokratia muuten liian vaikeaa.

Samalla on toki katsottava kriisiä pidemmälle ja pohdittava, miten ravintola-ala ja ylipäätään suomalainen yhteiskunta pääsee tästä eteenpäin sen jälkeen, kun pahin epidemia on lauennut. Sen tähden onkin merkityksellistä, että nyt halutaan mahdollistaa alueellinen tarkastelu. Jos huomataan kriisin päättyessä, että meillä on edelleen joillain maantieteellisillä alueilla tarve pitää kiinni ravintolojen sulusta, niin se on nyt mahdollista valtioneuvoston harkinnalla tehdä. Tämä on tärkeää, jotta varmistetaan, että toimet todella kohdistuvat mahdollisimman rajatusti ja tehokkaasti vain sellaisella tavalla, mikä on tartuntatautien leviämisen kannalta olennaista.

Sitten tullaan toki niihin taloudellisiin toimiin, joilla tästä kriisistä päästään eteenpäin. Varsinkin syrjäisempien seutujen pienten ravintola-alatoimijoiden kannalta on tietysti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

olennaista, että ihmisillä on kriisin jälkeen ostovoimaa käyttää palveluita ja mahdollisuus ruokkia näin talouden elinvoimaa. Muun muassa tämän takia on tärkeää, että talouskriisin jälkeistä toipumista ja eittämättä tarpeellisia rakenteellisia uudistuksia ei tehdä liian kovalta kiireellä. Ei tehdä niin, että lähdetään hätiköidysti leikkaamaan, vaan tämä toipuminen on tehtävä harkiten ja niin, että samalla pidetään huolta siitä talouden elpymisestä mahdollisimman nopeasti. On juuri näiden pienimpien yritysten etu, että ihmiset pystyvät todella palveluita käyttämään.

Siksi toivonkin, että kun nyt eduskunta on varsin yksissä tuumin tukemassa yrittäjiä, tukemassa pienituloisia yli tämän kriisin, niin tämä mentaliteetti ja solidaarisuus jatkuu myös kriisin jälkeen, jotta pääsemme siitä lamasta yhdessä mahdollisimman nopeasti ylös, jotta suomalainen ravintola-ala pääsee kukoistamaan mahdollisimman pian ja jotta saamme talouden pyörät pyörimään niin kuin ne ovat normaaliolosuhteissa pyörineet, mielellään toki vielä entistäkin paremmin.

22.40 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys ravitsemisliikkeitten sulkemiseksi asiakkailta on tärkeä saada voimaan mahdollisimman pian, ja tämä on osa niitä rajoitustoimenpiteitä, joilla pyrimme tämän epidemian leviämistä hidastamaan niin, että meidän terveydenhuoltojärjestelmämme ei kuormitu yhtäaikaaisesti liikaa.

Tässä perustuslakivaliokunta on ottanut esille tiettyjä asioita, joihin talousvaliokunnan mietinnössä on myöskin pyritty vastaamaan, ja näistä tärkeintä on se, että tämä esitys sidotaan näihin poikkeusoloihin ja myöskin alueellisesti ja ajallisesti tätä soveltamisalan rajoittamista tulee huomioida. Nämä perustuslakivaliokunnan huomiot ovat johtaneet siihen, että tätä hallituksen esitystä tulee sitten täydentävällä asetuksella täydentää, ja siinä mielessä yhdyn myöskin niihin, voisiko sanoa, kevyihin ihmettelyihin siitä, miksi tätä ei alun perinkään olla lähdetty tekemään tartuntatautilain pykälä muuttamalla, jolloin erityisesti olisi ollut mahdollisuus myöskin siihen, että tätä keskeytysvakuutusta, mitä monissa yrityksissä on maksettu, olisi kenties ollut helpompi saada voimaan.

Tähän tartuntatautilain muuttamiseen senkin takia vielä palaan ja haluaisin hallituksen suuntaan lähettää tässä signaalia, että meillä on paljon muitakin yrityksiä, joilla on tämä keskeytysvakuutus, joka edellyttäisi muutoksia tartuntatautilakiin, jotta voitaisiin antaa päätöksiä, joilla näitä yritystoimintoja voitaisiin ajaa alas. Esimerkiksi sellaiset yrittäjät kuin vaikkapa kampaajat, kosmetologit, jalkahoitajat, fysioterapeutit, hierojat tekevät tällä hetkellä sellaista työtä, että eivät todellakaan voi olla sen työn suorittamisessa yli metrin etäisyydellä asiakkaasta, vaan se on suoraan niin sanotusti asiakkaan iholla olemista. Sen tähden todellakin toivon, ja olen tätä asiaa jo tuonne ministeri Lintilän suuntaan signaloinut, että nyt kannattaisi miettiä, miten pystyttäisiin näitä yritystoiminnalle aiheutuvia riskejä jakamaan ja kustannuksia jakamaan myöskin tuonne yksityissektorin puolelle, koska nämä yrittäjät ovat maksaneet vuosikausia näitä keskeytysvakuutuksia. Monissa niissä vakuutuksissa on myöskin epidemiapykälä, ja se tulisi voimaan silloin kun käytettäisiin tartuntatautilakia perusteluissa ja sitä hivenen hiomalla. Mutta niin kuin tässäkin esityksessä on tuotu esille, niin tekemällä näitä päätöksiä tällä tavalla keskeytysvakuutusta ei pystytä tässä tilanteessa hyödyntämään.

Tässä poikkeuksena on ulosmyynnin salliminen, elikkä tämä sulkeminen koskee siis sulkemista asiakkailta, ja toisaalta henkilöstöravintolat on suljettu myöskin tämän esityksen ulkopuolelle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

Ehkä vielä muutama sana näistä talousvaikutuksista, joihin erityisesti talousvaliokunta on kiinnittänyt huomiota ja todennut näistä talousvaikutusten kompensatioista, että ensinnäkin niitten tulee olla riittäviä ja toisaalta että emme aiheuta esimerkiksi kilpailuneutraliteettiongelmia tuolle alalle.

Olisi myöskin erittäin tärkeä ymmärtää se, että pelkästään sillä, että yrittäjä pääsee nyt tähän uuteen sosiaaliturvaan elikkä työttömyysetuuden piiriin, ei kuitenkaan näitä yritystoiminnan kaikkia kuluja pystytä millään tavalla kattamaan. Se on lähinnä sitä, että yrittäjä pystyy omasta elämäntilanteestaan ja ehkä perheensä elättämisestä pitämään huolen, mutta tämä ei todellakaan tarkoita sitä, että niitä monia erilaisia kiinteitä kuluja, mitä yritykseen liittyy, pystyttäisiin tällä tavalla hoitamaan. Pelkään sitä, että siitä huolimatta, että nyt on annettu lisätalousarvio, jossa yritetään näitten lainatakausten kautta tuoda apua, se ei kaikille yrityksille, ehkäpä juuri tämäntyyppisille, suoraan asiakaspinnassa toimiville yrityksille, välttämättä tuo nyt sitä apua. Tätä konkurssiaaltoa, mitä täällä on moni kollega huolestuneena tuonut esille, myöskin pelkään.

Siellä varmasti on nimenomaan alueellisia eroja, jotka on hyvä huomioida ja ymmärtää, että joillakin alueilla ravitsemusliikkeet saattavat olla tosiaankin hyvin harvassa. Siinä mielessä esimerkiksi tämä ulosmyyntimahdollisuus ei välttämättä harvaan asutulla alueella riitä kyllä millään tavalla kompensoimaan sitä, voisiko sanoa, asiakaskatoa, mikä tapahtuu sitten sieltä varsinaisista ravintolatiloista, ja esimerkiksi ulosmyyntiä ei välttämättä harvaan asutuilla alueilla hyödynnetä juuri laisinkaan.

Mutta, arvoisa puhemies, tämän lain saattaminen voimaan mahdollisimman nopeasti ja siihen liittyvän asetuksen saattaminen voimaan on äärimmäisen tärkeää nimenomaan tämän kaikkein suurimman asian elikkä ihmisten hengen ja terveyden suojelemisen takia.

22.46 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Haluan myös kiittää talousvaliokuntaa ja perustuslakivaliokuntaa hyvästä työstä. — Tämä on rankka ja raskas toimenpide, jolla tulee olemaan suuria taloudellisia vaikutuksia näihin yksittäisiin yrittäjiin, ja siksi on oleellista, että me luomme heille näkymän tämän kuopan yli, ja myöskin niille vuokranantajille, jotka ovat tässä jossain määrin avainasemassa, että hekin näkevät, että näistä vuokralaisista kannattaa pitää kiinni, jotta he olisivat olemassa myöskin tämän kuopan jälkeen, koska tämä on monella tavalla erilainen kriisi kuin vuoden 2008 tai 90-luvun alun kriisit. Silloin ei osattu aavistaa, miten syvä ja pitkä kuoppa on. Nyt me tiedämme, että tähän liittyy oleellisesti ulkoinen vaikutin, jonka pituudesta voi tehdä kuitenkin kohtalaisen valistuneita arvioita. Voi olettaa, että tilanne palautuu ellei nyt normaaliksi niin huomattavan paljon paremmaksi tässä ihan muutaman kuukauden sisällä, ja silloin on oleellista, että pidetään nämä yritykset hengissä, jotta ne silloinkin voivat toimia työllistäjinä ja talouden joskin pienehköinä vatureina mutta vatureina kumminkin.

Tässä on pohdittu kompensointimekanismeja, nostettu esille esimerkiksi se, että yrittäjät nyt saavat myöskin työttömyysturvaa, mutta asia on tietenkin ihan niin kuin edustaja Essayah totesi, että sillä toki autetaan yksittäisiä yrittäjiä mutta ei niitä yrityksiä, ja me tarvitsemme sitä, että nämä yritykset ovat hengissä tämän kriisin jälkeen, tämän muutaman kuukauden, toivottavasti lyhyehkön kuopan jälkeen, jolloin tarvitsemme myöskin suoriatukia heidän auttamiseksi. Lisäbudjetissa niitä jonkun verran tulee, mutta kuten edustaja Marttinenkin tuossa totesi, lisää tarvittaneen. Mitä verotukseen tulee, niin sen suhteenhan tuli jonkinlaisia esityksiä ja apua jo viime viikon alkupuolella, niin että sikäli joitain asioita on tehty, mutta siihen varmaan joudutaan palaamaan vielä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

Tässä mietinnössä on nostettu esille muutama tärkeä asia:

Yrittäjien tilanteen helpottamiseksi mielestäni olisi hyvä pohtia tätä ulosmyyntiä, sen laajentamista vaikkakin määräaikaaisesti. Sillä saadaan hieman parannettua edellytyksiä toimia tämän kriisin aikana. Toivon, että sitä pohditaan.

On oleellista, että myöskin tämä vaiheistus nyten saadaan läpi. Suomi on kohtalaisen iso maa, ja kriisi etenee eri tahdissa maan eri puolilla ja myöskin varmaan vetäytyy eri tahdissa, jolloin on hyvin tärkeää, että voidaan poistaa nämä rajoitukset heti, kun tilanne suinkin sen sallii, eli tämä ajallinen ja alueellinen rajaaminen on aivan oleellista, ja se olisi syytä saada sitten myöskin täytäntöön valiokunnan ehdottamalla tavalla.

22.50 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta on poikkeuksellisen nopeassa aikataulussa tehnyt Suomi-puoluehengessä mietinnön laista majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta, jossa ravitsemusliikkeet suljetaisiin asiakkailta, mutta tuotteiden ulosmyynti olisi kuitenkin sallittua. Tämä oli valiokunnalta kova ponnistus, mutta tuhatkertainen ponnistus se on nyt niitten yrittäjien osalta, joita tämä seuraavien kuukausien osalta koskee.

Taustalla on vallitseva tilanne. Tässä ei voida aikailla, jotta sululle saadaan lainsäädännöllinen perusta. Ravitsemusliikkeiden toiminta on jo nyt heikennyt. Toivotaan, että siltä osin tämä päätös nyt sitten selkeyttää tätä tilannetta ja siitä löydettäisiin sitten jotain lääkkeitä tähän tilanteeseen. Toimien pitää olla tarkkaan rajattuja ja täsmällisiä, mutta on selvää, että tämä on kova isku elinkeinoille ja yrityksiä tulee kaatumaan. Se on päivänselvä asia. Osa selviää, ja siihen tarvitaan hallituksen toimenpiteitä, jotta elämä jatkuu ja työ jatkuu sitten muutaman kuukauden kuluttua.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta on arvioinut vakuutusturvaa tilanteessa, ja niin se on, että vain pieni osa keskeytysvakuutuksista kattaa tämän tilanteen. Se on nyt rehellistä tässä todeta. Tämänkin vuoksi pitää edellyttää kohtuullisuutta kaikilta osapuolilta seuraavien kuukausien aikana esimerkiksi vuokrasopimuksissa. Täältä eduskunnasta on syytä lähettää kaikille toimijoille vahva viesti, että nyt on neuvonpidon ja sovittelun aika. Se on kaikkien osapuolien etu sekä lyhyellä että pitkällä näkymällä. Samoin on lievennettävä byrokratiaa ja kevennettävä lupamenettelyä ruuan ja juoman ulosmyyntiin. Se on se keskeinen viesti meiltä myös talousvaliokunnasta. Myös yrittäjille pitää löytyä valtion kassasta vahingonkorvauksia tähän tilanteeseen ja keinoja toimeentulon tukemiseen. Ja palvelu näissä asioissa pitää kyllä nyt sitten saada pelaamaan: kun yrittäjät ovat asioiden tiimoilta yhteyksissä, niin kyllä puhelimeen pitää vastata.

Lainsäädännön purussa on hyvä huomioida tämä alueellinen porrastus. Niin kuin todettiin, Suomi on pitkä ja leveä ja myös tämä infektio käyttäytyy eri puolilla Suomea eri tavalla. Nyt on paikallaan antaa kaikki vahva tuki yrittäjille, jotka nyt etulinjassa ottavat vastaan niitä taloudellisia iskuja, joita tämä viruksen torjunta edellyttää.

22.53 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta asettaa tässä mietinnössä suuren painon ihmisten terveyden suojeluun ja samalla painottaa huolta ravintola-alan ahdingosta ja nostaa esiin useita näkökulmia ja huomioita siihen, miten vaikutuksia voidaan lieventää ja menetyksiä kompensoida. Tietysti tämä lainsäädännön malli, jossa nou-toannokset ja henkilöstöravintoloiden aukiolo jatkuvat, on itsessään tällainen hyötyjä ja haittoja punnitseva lähestymistapa. Nostaisin kuitenkin esiin, että talousvaliokunta huomauttaa, että tartuntatautilanne voi muuttua ja muuttuukin hyvin nopeasti ja vaatii siksi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

ennakoivia toimenpiteitä. Eli tässä on todella kriittinen tilanne tämän pandemian kanssa, ja siihen täytyy suhtautua päättäväisesti ennakoon, ja tämä laki antaa tietysti osaltaan työkaluja hyvinkin merkittävästi edesauttaa taudin rajoittamista.

Nyt valiokuntakäsittelyn myötä tämä esitys on muuttunut niin, että ravintolatoiminnan sulkemista on alueellisesti tarkennettava valtioneuvoston asetuksella. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että tämä pitäisi tehdä alue kerrallaan, kun tautia ilmestyy. Päinvastoin ennakoitavuudesta on edelleen kyse, ja tämä mahdollistaa sen, että voidaan kaikkialla ennakoivasti rajoittaa ravintolatoimintaa. Sen sijaan tämä lähestymistapa on hyvä erityisesti siinä vaiheessa, kun meidän tilanne joskus paranee ja me erilaisen testaamisen ja seurannan myötä ja epidemian taantuessa pääsemme semmoiseen tilanteeseen, että voidaan poistaa näitä rajoituksia. Siinä kohtaa varmasti alueellinen näkökulma korostuu.

Tämä asetuksen vaatiminen pääministerin tämäniltaisessa tiedotustilaisuudessa antaman lausunnon mukaan aiheuttaa ilmeistä viivästystä tämän toimeenpanoon. Sen myötä nostaisin esiin, että vaikka meillä päättäjillä on suuri vastuu ihmisten terveyden suojelusta ja täällä on selkeitä päätöksiä ja selkeä tahtotila tätä tehdä, meidän toiminnan täytyy kuitenkin perustua lakiin, ja siksi tämä on tarkkaa ja siksi tässä saattaa tulla aina välillä tällaisia tietynlaisia viiveitä poliittisen tahtotilan saattamiseksi toimeen. Tämä kaikki korostaa sitä, että paitsi että meillä on vastuuta, oikeastaan meillä kaikilla, myös kansalaisilla ja yrityksillä ja kaikilla toimijoilla on vastuu toimia tässä sen eteen, että me suojellemme toisiamme tältä taudilta, ja ei olekaan syytä odottaa, että lailla määrätään joku paikka kiinni, vaan se on suotavaa laittaa kiinni ja edistää niitä fyysisiä rajoituksia. Vaikka laki vielä sallisi baariin menemisen, niin ei sinne ole syytä mennä, ja vaikka laki jatkossa sallii nouto-annostoiminnan ja henkilöstöravintolat, niin yhtä lailla tässä toiminnassa täytyy olla hyvin tarkkana sen suhteen, että käytännöissä ja kaikessa toiminnassa pidetään huolta riskien minimoimisesta.

Vastaavasti tässä talouspuolella, vaikka tässä esitetään ja on tärkeitä, että me teemme ravintolayrittäjien taloudellisten ahdinkojen lieventämiseksi erilaisia toimenpiteitä ja selvitämme kompensatiokeinoja, niin tämäkin on semmoinen asia, jossa kyllä kaikkien vuokranantajien ja koko järjestelmässä kaikkien pelaajien pitäisi pelata nyt samaan maaliin, joka on tämän taudin selättäminen mahdollisimman nopeasti ja mahdollisimman pienin vahingoin.

22.57 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puheenjohtaja! Talousvaliokunta käsitteli tätä lakimuutosta pikaisella aikataululla, ja nyt myöskin puhemiehen toiveena oli, että saataisiin puoli kahteentoista mennessä toivon mukaan tämäkin keskustelu päättymään, jotta saadaa sitten asiat taas rullaamaan mahdollisimman nopeasti, joten lyhyt puheenvuoro omalta osaltanikin tähän väliin.

On toki hyväksyttävää, että ihan samanlaista lainvalmistelua ei voida toteuttaa näin nopeassa aikataulussa, mutta mielestäni tässä hyvin tasapainoteltiin nyt näiden terveyttä kohtaavien uhkien ja lainvalmistelun välillä.

On syytä muistaa, että myös muita yrityksiä kohtaavat nämä samantyyppiset totaaliset liiketoiminnan pysähdykset, joten tämä on niin ravintolayrittäjien kuin muidenkin yrittäjien kannalta nyt yksi aivan avainkysymyksistä, ja myös se, kuten tuomme tässä ensimmäisessä lausumassa esiin, että voimme myös osallistaa tähän julkisyhteisöjen lisäksi vuokranantajat, pankit ja vakuutusyhtiöt ja muut talousyksiköt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

Haluan todeta vielä, että nyt Euroopassa päivittyvän tilannekuvan perusteella ei näytä kovin helpolta tämä tartuntatautilanteen selittäminen. Tätä flatten the curve -mallia on myös kritisoitu siitä, että se on varsin toiveikas niin kauan kuin grafiikassa ei ole vielä oikeita tietoja. Nyt uutisen mukaan Saksassakin on herätty tähän todella vaikeaan tilanteeseen, jota taudin hidastaminen aiheuttaa, ja sekin pahimmillaan joka tapauksessa ylittää terveydenhuollon kantokyvyn. Tästä saamme varmaan lisätietoja, mutta tämä riski on. Sen takia Saksassa terveysministeri on esittänyt teletunnistietojen käyttämistä. Tämä keskustelu on vielä kesken.

Joka tapauksessa tilannekuva päivittyy siten, että meidän olisi syytä tartuntaketjut hyvin tunnistaa ja myös sitten olla yhteydessä kaikkiin tartunnan saajiin. Sen takia uskon, että täälläkin joudumme vielä jatkossakin tekemään aika pikaisella aikataululla erilaisia lainsäädäntömuutoksia, ja voi olla, että joudumme myös elinkeinotoiminnan osalta asiaan palaamaan. Joka tapauksessa olisi hyvä tunnistaa, että välttämättä nämäkään toimenpiteet eivät riitä ja meidän täytyy pohtia, miten aidosti pystymme näiden toimenpiteiden lisäksi tartuntaketjuja jäljittämään.

23.00 Eeva Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä olemme tosiaan erittäin järeällä tavalla, toki määräaikaaisesti mutta kuitenkin erittäin järeällä tavalla, rajoittamassa ravintolatoiminnan harjoittamista ja siten puuttumassa elinkeinovapauteen. Tämä on kova toimi mutta alleviivaa toisaalta tämän tilanteen vakavuutta. Mehän elämme poikkeusoloissa, ja koronavirus haastaa vakavalla tavalla suomalaisten henkeä ja terveyttä. Siitä tähän tässä on kyse, ja siksi näin raju toimenpide on perusteltu.

Samalla kun yritysten toimintamahdollisuuksiin puututaan näin rajusti, on oikein ja kohtuullista selvittää myös keinoja, joilla voimme auttaa tästä rajoituksesta kärsiviä yrittäjiä korvaamalla näitä aiheutuvia vahinkoja jollakin kohtuullisella tavalla.

Tämä talousvaliokunnan asiaa koskeva lausumaehdotus kiinnittää huomiota tähän asiaan seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, kuinka ravintolayrittäjien toimeentulon ja toimintaedellytysten kannalta kohtuulliset vahinkojen korvaukset toteutetaan niin, että taloudelliset menetykset jakautuvat oikeudenmukaisella omaisuudensuojan huomioon ottavalla ja kohtuullisella tavalla julkisyhteisöjen, vuokranantajien, pankkien ja vakuutusyhtiöiden ja muiden talousyksiköiden kesken.” Ja edelleen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä ryhtyy toimiin, joilla tarvittaessa tuetaan ravintolayrittäjien toimeentuloa poikkeustilan ja sen purkamisen aikana.” Tämä on tärkeä asia ja hallituksella on tässä erittäin vahva tahtotila.

Arvoisa puhemies! Täällä tässä keskustelussa on muutamassakin puheenvuorossa nostettu esiin tämän esityksen oikeusperusta ja erityisesti siihen liittyvä yritysten vakuutusturvan näkökulma — tai pitäisikö sanoa: oletetun vakuutusturvan — eli kysytty sitä, miksei tässä tapauksessa ole käytetty perustana tartuntatautilakia ja mahdollistettu siten näitä yrittäjiä saamaan korvauksia keskeytysvakuutuksestaan. Tämä on hyvä kysymys, ja tähän on täällä jo saatukin vastauksia, ja tässä mietinnössä siihen on myös vastattu, mutta haluan vielä erikseen tässä sen kohdan lukea, koska asia on tärkeä.

Tosiaan: ”Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella joka tapauksessa vain erittäin pieni osa keskeytysvakuutuksista korvaa toiminnan keskeytymistä nyt käsillä olevan kaltaisissa poikkeusoloissa. Keskeytysvakuutuksia ei ole suunniteltu maailmanlaajuisista epidemiaa varten, jolloin liiketoiminta laaja-alaisesti ja pitkäkestoisesti keskeytyy tai sitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

rajoitetaan. Tämä korostaa erilaisten tukitoimien tarvetta rajoitustoimien kohteena oleville yrityksille.”

Lopuksi, arvoisa puhemies, on syytä korostaa, että tällä asialla on kiire. Jokainen päivä tässä asiassa ratkaisee. On kyse ihmisten hengen ja terveyden suojelemisesta, ja siksi on tärkeää, että tämä esitys saadaan mahdollisimman pikaisesti voimaan. Kiitän niin perustuslakivaliokuntaa kuin talousvaliokuntaa hyvästä, ripeästä käsittelystä. Ihan vastaavalla tavalla sitten — tilannetta luonnollisesti täytyy tarkasti seurata — ripeästi pitää myös pystyä lähtä purkamaan tätä tilannetta, kun epidemiatilanne sen sallii, mahdollisesti alueellisesti porrastaen. Kaikki varmasti toivomme täydestä sydämestämme, että tämä hetki on pian.

23.04 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä on ollut vähän kolmiportainen: mietitään, että alussa puhuimme lähinnä terveydellisestä kriisistä, sen jälkeen siitä, mitä turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen tulee, ja viimeistään tässä vaiheessa kaikille on käymässä selväksi, että tämä on myös ennen muuta taloudellinen kriisi. Kiitän perustuslakivaliokuntaa ja talousvaliokuntaa, jotka ovat hyvin nopeasti operoineet. Työn jälki tässä aikataulussa on kiitettävää. Kiitos erityisesti talousvaliokunnalle, jonka edustaja Kalli tuossa mainitsikin ja jonka esityksen aiemmin edustaja Vartiainen esitteli. He ovat huomioineet erityisesti taloudelliset vaikutukset ja korostaneet sitä, että ravintola-alan yrittäjät tarvitsevat tukea.

Ihmettelen kuitenkin yleisellä tasolla, miten yhteiskunta voi olla näin kyvytön poikkeustilanteessa. Jos mietitään, että tätäkin asiaa nyt pallotellaan tässä edestakaisin, niin miten voi olla mahdollista, että voimassa oleva valmiuslaki ja tartuntatautilaki eivät taivu tällaisessa poikkeustilanteessa, vaan virus ja sen kumppanina byrokratia ehtivät jo solmia liiton ja eduskunta joutuu sitten väliaikaisesti muuttamaan tällaista erillislakia, joka tässä tilanteessa koskettaa majoitus- ja ravitsemistoimintaa?

Tässä mietinnössä mainitaan alueelliset ratkaisut, ja ne eivät välttämättä ole kauhean suositeltavia vaikka olisivatkin mahdollisia. Nimittäin jos toisella puolella maata ravintolat toimivat eri tavalla kuin vaikka täällä, niin sehän aiheuttaa myös sisäistä liikehdintää, mikä tässä tilanteessa on tietenkin yritettävä välttää. Matkailu- ja ravintola-ala tietenkin kärsivät tästä päätöksestä erittäin vakavasti, mutta koronaviruksen kukistaminen on nyt kaikkein tärkeintä, jotta elämä voisi jatkua normaalisti.

Yksi esimerkki tästä byrokratiasta koskettaa ulosmyyntiä, joka ei ole mahdollista yli 5,5 prosenttiyksikön alkoholille, kuten viinin myyntiä. On kuitenkin mainittava, että ulosmyynti on tärkeä sekä yrittäjälle että työntekijälle ja myös laajemmalle joukolle. Kun mietitään, että yleinen suositus kotivarasta on 72 tuntia — ja tietenkin tällaiset täysin ennakoimattomat kriisit ovat aiheuttaneet sen, että se tuntuu tässä vaiheessa jo aika vähäpätöiseltä — niin tämä ulosmyynti on mahdollistanut, sanoisinko, tällaisen kylävaran. Jos otetaan esimerkki omasta kotikylästäni, niin siellä oleva huoltamo, joka pääosin on normaaleja huoltamopalveluja toimittanut, reagoi jo joitakin viikkoja sitten aloittamalla toimittamaan ruokaa ihmisten koteihin, ikäihmisille ja muille tarvitsijoille, ja tämä on tietenkin tässä tilanteessa hyvin tärkeää, kun normaali elämä joka tapauksessa tulee rajoittumaan.

Olisi kuitenkin hyvä päästä tilanteeseen, jossa yhteiskunta pystyisi hiukan paremmin ennalta ehkäisevästi toimimaan. Nyt monet esitykset ovat reagointeja joko siihen, mitä muut maat ovat tehneet, tai sitten vallitsevaan tilanteeseen, joka Suomea kulloinkin koskettaa. Tämä on varmasti sellainen asia, missä me kaikki voimme parantaa toimintaamme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

Taloudesta on todettava, että pk-yrittäjät ja erityisesti heidän henkilöstönsä ovat tässä tilanteessa todella pahassa jamassa, eikä tämä kosketa ainoastaan majoitus- ja ravintolalaa, vaan tässä tilanteessa, kuten valiokuntakin tuossa mietinnössä mainitsee, tulisi miettiä nopeita keinoja, millä tätä tilannetta pystytään parantamaan. Erityisesti alle 250 henkilön yritykset ovat erittäin tiukassa paikassa. Iso-Britannia, Saksa ja Tanska ovat jo ottaneet käyttöön aika poikkeuksellisia toimia, joita ei varmasti normaalitilanteessa miltei osin harkittaisi, erilaisia palkkatukimalleja. Suosittelenkin tutustumaan lisätalousarvioaloitteeseen 4, missä on vähän vastaavasta asiasta kysymys, missä alle 250 henkilöä työllistävillä yrityksillä korvattaisiin heidän kärsimyksiään tässä koronatilanteessa. Ja sitten tietenkin samassa yhteydessä tulisi toteuttaa tämä Suomen Yrittäjien esiin ottama yksinyrittäjien kriisituki.

Tähän saakka hallituksen toimet ovat olleet kooltaan jo yli 15 miljardia, mutta voimme varmaan todeta, että tähän se ei, valitettavasti, vielä tule jäämään, ja toivonkin, että nyt jatkossa meiltä löytyy hyvä yhteistyön henki ja pystytään erityisesti nämä toivottavat ja tarvittavat taloudelliset toimet saamaan mahdollisimman pikaisesti yritysten ja heidän henkilöstönsä aseman turvaamiseksi ja saadaan yhteiskunta toimimaan mahdollisimman pikaisesti. — Kiitos.

23.10 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Todellakin tämän koko kriisin hoidon lähtökohta tämän lainsäädännön osalta on se, että vähennetään ihmisten fyysisiä kontakteja. Tästä kriisin lähtökohdasta ovat esimerkkinä juurikin Itävallan laskettelukeskuksien baarit ja niin edelleen. Tämä on aika kova laki nykyiselle elinkeinotoiminnalle, elinkeinotoiminnan rajoittaminen. Kiitokset tämän asian käsittelystä todellakin perustuslakivaliokunnalle ja talousvaliokunnalle. Tänään oli pitkä päivä, ja monensuuntaisia asioita tässä pohdittiin.

Tässä rajoitetaan ravintoloita toimimasta, mutta mahdollistetaan heille kuitenkin ulosmyynti- eli take away -toiminta. Tässä tuli aivan selkeänä asiana esille myös alkoholilainsäädäntö ja sen tämänhetkinen tilanne, eli meillä on noin 10 000, tai 8 400, anniskeluravintolaa, joista vain 300:lla on ulosmyyntilupa näille nykyisen alkoholilainsäädännön mukaisille ulosmyynneille. Ainakin nähtiin tässä kohtaa, että tulisi helpottaa sitä lainsäädäntöä ja olla nopeat toimenpiteet, kuten täällä jo aikaisemmissakin puheenvuoroissa on esille tuotu, mutta tämä vaatii viranomaistoimijoilta sitten nopeaa toimintaa.

Toinen asia on tietenkin nämä henkilöstöravintolat, yhteisöt, säätiöt, niin edelleen. Ainakin yhteisön ravintolana näen kaikki osakeyhtiöitten ja muitten omat ravintolat, niitten toiminnan. On keskusteltu juurikin siitä, että epidemialainsäädäntö koskee myös heitä ja muut hygieniasäännökset. Mutta maaseudun asukkaille tietenkin tuolla harva-asutusalueella monet huoltamothan toimivat henkilöstöravintoloina useammallekin eri yritykselle, joten mistä sen jälkeen tuolla harvaan asutulla alueella sitten tällainen päivärुoka löydetään? On tietenkin hyvä keskustella, ovatko toisaalta taas tällaiset paikat sitten henkilöstöravintoloita. Toisaalta oma huoli on siinä, että tällaiset henkilöstöravintolat eivät muodostuisi sitten niin sanotusti normaaliravintoloiksi: iltaa myöten istuskeltaisiin siellä kuppilassa ja tulisi siitä sitten... Eli, niin kuin tuossa valiokunnan kannanotossakin oli, tarkka selvitys siitä pitää olla.

Koska on kyseessä viranomaisrajoitus, niin tässä on monessa kohtaa otettu esille myös tartuntatautilaki. Eli esimerkiksi keskeytysvakuutuksissa on pykälä, että kun viranomaispäätöksellä suljetaan, niin sitten tämän vakuutuksen ehdot mahdollistavat korvausten saan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

nin. Toki näin, mutta tämän selvityksen osalta, kuten edustaja Kalli tuossa hyvin sen esille otti — ja myös valiokunnassa saatiin selvitys — aika harvalla on kuitenkin se premium-luokan epidemiavakuutus, ja sekin huonosti osuu tähän pandemiaan eli laajaan, globaaliin pandemiakuvioon. Eli se sopii lähinnä ehkä tämmöisen yhden paikan, yhden ravintolan vaikka salmonella-asiaan, että se ravintola puhdistetaan ja sinne tulee keskeytys ja niin edelleen, mutta sen sopiminen tähän oli huono.

Kun viranomaiset kuitenkin tekevät tämän rajoituspäätöksen, niin kuin nyt tehdään, niin tästä on todellakin taloudellista huolta ja haittaa monellekin yritykselle, jos on noin 10 000 yritystä ja meillä on noin 100 000 työntekijää. Meidän ponsissamme oli juurikin se, että millä tavalla se taloudellinen haitta kohtuullisesti ja tasapuolisesti kompensoidaan. Se on tietenkin hallituksen tehtävä pohtia. Toki tässä lisätalousarviossa, mikä myöhemmin tulee, on jo toimenpiteitä siitä, millä tavalla näitä yrityksiä tuetaan näissä koronatapauksissa.

Yleensä kun tämmöinen tuki yrityksille annetaan tai määritellään, niin se voi helposti-kin valua toisen taskuun eikä sen yrityksen toimeentuloksi ja hyödyksi, kelle se on tarkoitettu. Eli tässä kyllä talousvaliokunnankin käsittelyssä laaja-alaisesti keskusteltiin siitä, että tässä tulisi todellakin olla eri sektorit — pankki, verottaja, vakuutusyhtiö, myös viranomaislainsäädäntö — mukana yhteistyössä katsomassa näitä kohtia, mitkä tässä ovat yksityisen ravintolatoimijan osalta niitä haittatekijöitä.

Arvoisa puhemies! Yksi tärkeä asia on todellakin tämä byrokratian keventäminen, mikä täällä on eteenpäin tullut. Mutta tähän on nyt meille tämmöinen lakiharjoitus, aika kova sellainen, tänä päivänä, ja itse ehkä arvioisin sitä, että meidän tulisi edelleen parantaa tämmöisessä poikkeustilanteessa myös hallintokuntien keskinäistä kanssakäymistä ja lakiesitysten pohjan valmistelua. Siinä on tehtävä ihan huomattaviakin parannuksia. Toivottavasti näistä kerrotaan ja oikeastaan kirjataan niitä näitten eri prosessien osalta, koska tässäkin prosessissa, nyt kun perustuslakivaliokunta teki esityksen tästä alueellistamisesta, se tulee asetuksen kautta ja todennäköisesti viivästyttää — tai voi olla, jos toimimme joustavasti, että se ei viivästyä lain voimaantuloa, se on vielä katsottava. Eli tällaiset tilanteet tulisi pystyä kanssa kirjaamaan siten, että saadaan mahdollisimman nopeasti tämä lainsäädäntö voimaan.

Kyllä itsekkin tässä vetoan nyt yrityksiin omaehtoisen ravintolatoiminnan keskeytyksen puolesta ja siihen, että pidetään huolta suomalaisista ja suomalaisten terveydestä.

23.16 Eva Biaudet r: Ärade talman, arvoisa puhemies! En todellakaan kadehdi Suomen hallituksen vaikeaa tehtävää taistella koronan leviämistä vastaan, se on todellakin tärkeätä. Ymmärrän, että he toimivat valtavan paineen ja kiireen alla, ja poikkeusolosuhteet ovat jotta, mitä kukaan meistä ei ole kokenut ennen tätä. Mutta siksi ehkä eduskunnan tehtävä on erityisen tärkeä, ja olen ollut aika huolissani siitä, että me mielestäni aika helposti riisumme eduskunnan toimintaa tilanteessa, jossa meidän pitäisi nimenomaan kontrolloida, keskustella, päivittäin pohtia niitä skenaarioita, joita tämä tilanne edellyttää ja mitä tulevaisuus tuo tullessaan.

Jag har faktiskt varit ganska orolig för att vi lite håller på att klä av riksdagens möjligheter att fungera som en kontroll i sådant här undantagstillstånd. Just nu skulle vi behöva kunna fungera, diskutera och fundera på framtiden och fundera på vad som behövs, vad det här undantagstillståndet förutsätter.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

Eduskunnan tehtävä on nimenomaan valvoa oikeusvaltiota ja nimenomaan sitä, mistä tänään on ollut keskustelua: millaisia poikkeuksia, mikä on välttämätöntä, esimerkiksi mitkä poikkeukset perusoikeuksista ovat välttämättömiä ja miten lainsäädäntö ja hallituksen asetukset ovat riittävän tarkkaan rajattuja? Olisi ollut tosi hyödyllistä mielestäni, jos perustuslakivaliokunta olisi ehtinyt arvioida, missä kulkee tämän riittävän tarkan rajaamisen alue. Olisiko voitu kohdentaa näitä rajoituksia paremmin ja täsmällisemmin muilla vaihtoehtoilta? Tässä on hyvin vähän arvioitu näitä asioita.

Samoin talousvaliokunnassa olisi voitu mielestäni arvioida, ovatko kahvilat ja ravintolat samassa tilanteessa, toimivatko ne samalla tavalla, onko kaikissa ravintoloissa suunnattomasti ihmisiä ja tapahtuuko tartuntaa. Puhutaan esimerkiksi Uudestamaasta ja tartunnoista, mutta kyllä Uudellamaallakin on hyvin erilaisia olosuhteita. Jopa Helsingissä on erilaisia olosuhteita. Onko ravintolan ulkoterassi sama kuin sisäterassi, jos tämän tartunnan kohdistaa? Mikä on take away? Tarkoittaako se ulkoterassia, mutta paperimukilla? Olisin toivonut, että näitä arvioidaan, koska niin paljon on kyseessä sekä työpaikat että myöskin puuttuminen ihan ihmisten normaaliin elämään mahdollisimman vähän.

Kesäisin olen Bromarvissa. Siellä on ehkä yksi kahvila tällä hetkellä auki joskus, ainakin joitakin tunteja päivässä. Jos siellä käy ehkä kaksi ihmistä, niin en usko, että sillä on kovin suuri merkitys tämän tartunnan leviämisen kannalta. Voi olla, että olen väärässä.

Toivoisin, että hallitus voisi myöskin nyt seurata tätä. Minusta on tosi tärkeää kuitenkin, että tässä on edellytetty tällaista tarkempaa rajaamista ja myöskin ajallisesti poikkeusolosuhteisiin sitomista, ja siinä mielessä mielestäni tässä on tapahtunut kuitenkin ihan hyvä käsittely. Mutta joskus miettii, että pieni aikalisä voisi olla kuitenkin aika hyödyllinen ja tärkeä myöskin eduskunnan kannalta. Toivon myös, että hallituksessakin arvioidaan näitä vaikutuksia ja sitä, miten hyvin ne kohdentuvat nimenomaan siihen tavoitteeseen, johon me haluamme, että ne vaikuttavat nimenomaan tämän pandemian leviämisen ehkäisemiseksi.

23.20 Johannes Koskinen sd: Herra puhemies! Ansiokkaan keskustelun täydennykseksi vain neljä kohtaa:

Ensinnäkin tuosta tartuntatautilain suhteesta tähän ehdotukseen: Monestakin syystä se olisi ollut tietysti, jos olisi aikaa enemmän, oikeampi reitti, että olisi sinne täydennetty valtuuksia ja voitu sitten alueellisesti kohdentaa nämä toimet ihan jopa ravintolakohtaisesti, mutta tähän ei tällaisessa pandemiatilanteessa ole mahdollisuutta. Kuitenkin tähän tehtiin tuo lisäys otsakkeeseen, että tämä rajoittaminen tapahtuu tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Se on suora linkkaus tartuntatautilakiin, ja kun tämä tavallaan merkitsee sitä, että nyt voidaan valtakunnallisesti toteuttaa toimenpide, joka tartuntatautilaissa tapahtuisi alueellisesti tai kunnallisesti, niin siinä mielessä tämä saattaa sopia myös joihinkin näihin keskustelussa esiintyneisiin vakuutusehtoihin silloin, jos siinä on yleisempi force majeure -tyyppinen tilanne, jolloinka ulkoa tuleva tekijä aiheuttaa toiminnan katkaisemisen.

Toiseksi sitten talousvaliokunta on ansiokkaasti kiinnittänyt huomiota tähän tarpeeseen neuvotella ja pyrkiä saamaan eri osapuolet mukaan näihin kohtuurtarkoituksiin, esimerkiksi vuokrasopimusten kohtuullistamisissa. Tässä tulee mieleen käyttää esimerkkinä sitä, mikä onnistui aika pitkälle sopimusteitse 2000-luvun alussa, tämä niin sanottu velkasovintohanke. Rahoituslaitokset saatiin suostumaan olennaisiin velkojen kevennyksiin, jopa osittaisiin anteeksiantoihin, vapaaehtoiselta pohjalta, kun samanaikaisesti sitten tarvittiin myös lainsäädäntötoimia, enimmäisaikoja, vanhenemisaikoja ja niin edelleen, mutta tämä toimi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

Tässä tilanteessa pitäisi eri ongelmien ja näitten kriisin aiheuttamien menetysten ja rasituksen oikeudenmukaiseksi jakamiseksi tavoitella samantyyppisiä alakohtaisia ratkaisuja, ja siinä tietysti hallituksella ja eduskunnallakin on roolinsa sellaisen liikkeelle saamisessa.

Kolmas asia sitten, tuosta asetusmallista: Sillä saadaan joustavuutta tähän lakiin, että voidaan tätä alueellista soveltamisalaa muuttaa tarpeen mukaan tai epidemian muuntuesssa, ja sitten on tämä ajallinen mahdollisuus päättää aikaisemmin, jos osa Suomesta on kypsä siihen, että ei tätä rajumpaa kieltoa enää tarvita. Tämä ei tarkoita sitä, että tässä tarvittaisiin nyt lisääaikaa. Valtioneuvoston asetus, jossa todettaisiin, että koko maa on nyt ainakin aluksi tämä soveltamisalue, on annettavissa heti samalla, kun tasavallan presidentti allekirjoittaa ja vahvistaa tämän lain, eliikkä on siis samanaikaisesti, samana päivänä järjestettävissä valtioneuvoston istunto, jolla saadaan myös se asetus ja laki voimaan koko maassa vaikkapa periaatteessa nyt tällä aikataululla lauantaina. Tässä on ehkä vähän väärinkäsityksiä tullut näistä täydentävistä asioista. Nämähän ovat ajan myötä selvitettäviä, mitä näissä valiokuntien lausunnoissa ja mietinnöissä on esitetty.

No sitten neljäs asia on vielä se, että näihin taloudellisiin järjestelyihin, kohtuuratkaisuihin valtiovallan puolelta, on tulossa merkittävä kohennus lisäbudjetin myötä, ja tässähän nyt poikkeuksellisesti eduskunnassa valtiovarainvaliokunta aikoo esittää todella reippaita lisäyksiä näihin Business Finlandin ja elyjen valtuuksiin, moninkertaistaa ne hallituksen esittämästä, jotta saadaan nopeasti ja tehokkaasti nämä korvaavat kompensatiotoimet liikkeelle. Mutta se vaatii myös sitä, että näitä valtioneuvoston asetuksia ja käyttöohjeita, jotka koskevat tämän rahan käyttöä, tarkennetaan niin, että ne soveltuvat juuri tämän kriisin hoitoon, ja se on varmasti ihan seuraavien viikon kahden asia, että tällaiset tarkennetut toimintaohjeet saadaan aikaan ja päästään helpottamaan ongelmiin joutuvien yritysten tilanetta.

Puhemies Matti Vanhanen: Valiokunnan puheenjohtaja Vartiainen.

23.25 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle, eduskunnalle ja omalle valiokunnallekin siitä, että tämä on saatu nopeassa tahdissa eteenpäin. Ilokseni huomaa, että tässä salissa on suurta myönteisyyttä nyt sille ajattelulle, jota valiokunta on tässä edustanut.

Ehkä joviaalisessa hengessä voisi mainita tämän edustaja Junnilan, ja Pirttilahdenkin, esille ottaman alkoholin ulosmyynnin. Olisihan se hyvä, että tässä tilanteessa tullessiin nyt poikkeuksellisesti vastaan. Tavallaanhan voisi todeta, että se varmaan koskettaisi monien Suomen äänestäjien syvimpiä tunteita, jos juuri poikkeustilan kriisivaltuuksia käytettäisiin sen varmistamiseen, että alkoholia varmasti olisi tarjolla tässä kylävarahengessä myös kriisioloissa. Tähän valiokunta ei kuitenkaan suorastaan lähtenyt.

Lopuksi vain pari lyhyttä mietelmää näistä talousvaliokunnan keskusteluista ja mietinnöistä. Ne ovat isompia asioita kuin mitä ehkä tullaan ajatelleeksi.

Ensimmäinen on se todellakin, että kaikkia näitä terveyshyötyjä, vaikka ne ovatkin ratkaisevia, pitää aina punnita näitä taloudellisia menetyksiä vasten, koska heikko talous ja julkistalous, sekin merkitsee ihmishenkien menetyksiä heikompina terveyspalveluina, välillisesti, mutta aivan vääjäämättä. Sen takia, vaikka me ymmärrämme tämän hallituksen kiireen, me toivomme kuitenkin, että hallitus jatkuvasti arvioi näiden valittujen toimenpiteiden mielekkyyttä ihan jonkinlaisen kustannushyötyanalyysin valossa ja arvioi myös, jos tämä pitkittyy, muunlaisia ja vaihtoehtoisia sääntelykeinoja, kuten vaikka ravintolatilan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2020 vp

suurimman asiakasmäärän sääntelyä sulkemisen sijasta. Nyt tällaisia vaihtoehtoja ei ollut normaalilla tavalla mahdollista punnita tässä valiokuntakuulemisessa.

Sitten toinen, siunatuksi lopuksi: Me korostamme täällä näitä tasapainoisia ratkaisuja siinä ensimmäisessä ponnassa. Tämä on äärettömän vaikea asia, koska tämä perustuslaki-valiokunnan kanta — joka tietysti olisi ollut meidän kanta, vaikka sitä ei olisi perustuslaila erikseen perusteltukaan — on siis se, että tämä synnyttää korvausvaateen kohtuullisella tavalla kaikille, jotka tästä kärsivät. Se kuulostaa helpolta sanoa, ja ajatellaan, että sitten vain hellitetään kukkaron nyörejä, mutta se pitää toisaalta tehdä julkistalouden kannalta kestäväällä tavalla ja myös taloudellisesti kestäväällä tavalla. Ei vain niin, että syydetään rahaa kaikkeen, missä sitä on menetetty, vaan ymmärretään, että täytyy myös jollain tavalla näkyä reaalitaloudellinen kilpailutilanne ja se, että ne ravintolat, jotka kykenevät joustavammin sopeutumaan uuteen tilanteeseen, jonkinlaisen kilpailuedun ansaitsevatkin. Eli tämä ei saa tulla kohtuuttoman kalliiksi myöskään julkistaloudelle. Siksi, arvoisa puhemies, tämä laki on itse asiassa äärettömän vaativa maamme hallitukselle ja sen virkamiehille. Tietysti tämä tilanne on vaativa ravintolayrittäjillä ja heidän työntekijöilleen, mutta täältä päättäjien näkökulmasta täytyy muistaa, että tästähän se hallituksen vaikea työ sitten vasta alkaa.

Arvoisa puhemies! — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 25/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.